

[Holstein.]

der var for de frisindede Reformere, for Fremskridtet, blevet det modsatte, blevet de egentlige Bagstræbere i det politiske Liv her i Landet.

Det ærede Medlem drager sine Slutninger med en Logik, som kunde faa selv den berømte Rasmus Berg til at blegne af Misundelse. Han slutter nemlig, at naar der fra 103 jydsk Proprietærers Side var Modstand mod Landboreformerne, og det bagefter viste sig, at deres Bekymring for, at deres Ejendommens Værdi skulde synke, var ganske uberettiget, idet Ejendommene i Løbet af en kort Aarrække forøgedes i Værdi, saa maa det nuværende Venstres, den nuværende Bondestands Bekymring for at se det ærede Medlems og den højtærede Landbrugsministers Reformere gennemført ogsaa være fuldkommen grundløse.

Jeg tror ikke, Rasmus Berg kunde gøre det bedre, hvad Logik angaar. Der er nemlig overhovedet ikke nogen som helst Ensartethed i Grundlaget for den Sammenligning, som det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen drager, og det kommer ganske simpelt af, at det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen aldeles ikke er Jurist. For hvis det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen var Jurist, vilde han have lært den elementære juridiske Distinktion mellem Ejendomsafgrænsning og Ejendomsafstaaelse, mellem Lovforanstaltninger, som tilsigter en almindelig Afgrænsning af Ejendomsrettens Begreb og Lovgivningsforanstaltninger, som tilsigter Afstaaelse af Ejendom og Formue; og til de Foranstaltninger, som ikke er ensbetydende med Afstaaelse af Ejendom, Afstaaelse af Formue, hører netop Lovforanstaltninger som Stavnbaandets Ophævelse og Afskaffelse af Hoveriet.

Der er stor Forskel paa en Lov, som tilintetgør Rettigheder, mere eller mindre velbegrundede Rettigheder, af sociale Hensyn, skaffer dem en Gang for alle ud af Verden, fordi Samfundsforholdene er blevet andre, og saa Lovforanstaltninger, som tilsigter at overføre Rettigheder, og det er kun de sidste, for hvilke der kræves Erstatning efter Grundloven. Vi har jo ogsaa i de sidste Aar haft adskillige Lovforanstaltninger paa Landbopolitikens Omraade, som uden Tvivl har betydet økonomisk Tab for de større Landejendomsbesiddere, men som aldeles ikke har været ensbetydende med Ejendomsafstaaelse og Formueafstaaelse.

Loven af 19. Februar 1861 og 9. Marts 1872 gav, som bekendt, Godsejerne for at opmuntre dem til at sælge deres Fæstegaarde Ret til for hver 9 Tdr. Hartkorn Fæ-

stegods, de solgte, at udtage 1 Td. Hartkorn til fri Raadighed. Paa den Maade blev der i Aarenes Løb udtaget mange Fæstegaarde til fri Raadighed som over Hovedgaardsjord, og disse Gaarde kunde Godsejerne i en Aarrække frit nedlægge eller inddrage til Hovedgaarden, hvis de vilde det.

I 1919 kom der en ny Lov, som befaledede, at de Gaarde, som ikke var nedlagt, selv om de var udtaget til fri Raadighed som over Hovedgaardsjord, for Fremtiden ikke maatte nedlægges. De Godsejere, som havde benyttet sig af Retten efter Loven af 10. Februar 1861, var i Salveten, og de, der havde været saa humane og liberale ikke at hentytte sig af deres Ret, fik nu Takken for deres Liberalitet i Form af en Lov, som forbød dem at gøre det, og det var selvfølgelig ensbetydende med økonomisk Værdiforringelse for dem.

Noget anderledes var Tilfældet med Loven om Fæsteafløsning og Loven om 8 Aars Brug af mindre Huse paa Landet. Hvis denne Lov var blevet ført ud i det Omfang, som Socialdemokratiet og de Radikale ønskede, vilde den ikke blot have faaet den Form og det Indhold, den har nu, men saa vilde det være blevet bestemt i Loven, at for Bondegaarde, som var udtaget til fri Raadighed som over Hovedgaardsjord, skulde ikke blot den nuværende Forpagter, men hans Enke og Børn og Svigerbørn efter hans Død have Ret til at kræve Forpagtningskontrakten forlænget paa lige saa lang Tid, som Forpagtningskontrakten gjaldt, og paa samme økonomiske Vilkaar. Der er ingen Tvivl om, at en saadan Lov vilde have været grundlovsstridig; men den vilde neppe, selv om den var blevet til Lov, være blevet kendt grundlovsstridig af Højesteret.

Og paa lignende Maade gik det med Loven om den tvungne Fæsteafløsning. Om den skriver Professor i Tingsret Vinding Kruse i sit nye To-Binds Værk om Ejendomsretten, at disse Fæsteafløsningslove var beklageligt nær ved det grundlovsstridige. Han siger, at med Hensyn til Overholdelsen af Grundlovens Bestemmelse om fuld Erstatning hører til de mest angribelige Love den nyere Lov om Fæsteafløsning af 30. Juni 1919 i Forbindelse med Tillægslovene af 14. April 1920 og 21. April 1921, idet Lovgivningen herved først anvendte eet Vurderingsgrundlag, men derefter, da Priserne forandrede sig, ret vilkaarligt gik over til at anvende et andet Grundlag. Lovene blev dog kendt grundlovsstridige ved Dom af 1921, om end med Præmisses, der vidner om Tvivl. Ja, nu har vi altsaa med Hensyn